

HÄR

Sara Sundqvist
Examensarbete för bildkonstnär (YH)-examen
Utbildningen för bildkonst
Jakobstad 2019

YRKESHÖGSKOLAN

NOVIA

EXAMENSARBETE

Författare: Sara Sundqvist

Utbildning och ort: Bildkonst, Jakobstad

Handledare: Anneli Holmström, Göran Torrkulla

Titel: Här

Datum 12.04.19 Sidantal 17

Abstrakt

I en tid där samhället vill utveckla allting till att bli snabbare, effektivare och modernare, finns en längtan i mig om ett långsammare sätt att leva. Ett liv där vi går tillbaka till att använda de kunskaper vi har fått lära av människorna före oss. Ett liv där vi hjälps åt, återanvänder och gör saker för hand.

När skogen som jag vuxit upp i började huggas ned sommaren 2018, plockade jag upp de små trädstammarna som hade lämnats kvar. Trädstammarna blev början till mitt examensarbete som berör naturen, en barndom i en by, närvaro och rum. Mitt examensarbete är en dialog mellan materialen. Tyngdpunkten ligger på processen och jag har utgått ifrån mitt eget intresse för hantverk, återanvändning och textil. Jag har byggt en by bestående av sex olika hus. Husen har jag byggt för hand av trädstammar från skogen, och gjort väggar och tak av olika textilmaterial. Byn är en installation där jag arbetar med rummet och använder husen jag byggt samt textila material.

Jag kallar mitt arbete ”Här”. I denna jäktade tid som vi lever i finns ett stort behov av fysiska platser där du och jag får stanna upp. Det är vad jag har i åtanke när jag bygger upp min installation. Det är fritt att vara i rummet, gå in i installationen och känna på materialen. Min önskan är att man ska känna sig omsluten av rummet.

Språk: Svenska Nyckelord: hantverk, installation, natur, textil

BACHELOR'S THESIS

Author: Sara Sundqvist

Degree Programme: Fine art

Supervisor(s): Anneli Holmström, Göran Torrkulla

Title: Here

Date 12.04.19 Number of pages 17

Abstract

In a time where the society expands everything to become faster, more effective and more modern, a longing for a slower way of living arises in me. A life where we are going back to the knowledges that we have learned from the people before us, where we are helping each other, recycling and creating things by hand.

I went to pick up the small tree trunks when the forest where I grew up began to be chopped down summer 2018. The tree trunks became the start of my thesis that affects nature, a childhood in a village, presence and space. My thesis is a dialogue between the materials. I centre around the process, proceeded from my own interest in handicraft, recycling and textile. The result is a village consisting of six several houses. The houses are built manually of tree trunks from the forest, and the walls and roof made out of different textile materials. The village is an installation where I am working with the room, the houses and textile materials.

I call my work "Here". There is a great need of physical locations in this rushing time that we are living in, a need of a place where you and me are able to have a break. That is what I am thinking of when I am building this installation. You are free to be in the room, to go inside the installation and touch the materials. My wish is that you will feel embraced in the room.

Language: Swedish Key words: handicraft, installation, nature, textile

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Ursprung	2
2.1 Skogen	3
2.2 Överflöd	4
3 Material	5
3.1 Ett sökande efter form och struktur med inspiration från naturen	5
3.2 Träd	6
3.3 Papper	6
3.3 Textil	6
4 Husen och deras olika personligheter.....	7
5 Hantverket	8
5.1 Processen	8
5.2 Tradition	9
5.3 Hantverket i samtidskonsten	9
6 Närvaro	10
6.1 Inre och yttre rum	11
7 Rum och installation	11
7.1 Byn	12
8 Källförteckning	13

1 Inledning

Jag vandrar i skogen och kommer till ett område där det avverkats träd. Små trädstammar ligger kvar – de låg där redan för flera månader sedan. Skogen jag lekt i som barn huggs ner. Man har inte ens hunnit städa upp efter sig. Med lov av markägaren tar jag med mig delar av skogen som numera bara är minnen. Jag har vandrat, lekt, cyklat, gråtit, skrattat, tänkt, plockat blåbär och kramat träd här.

Jag bygger mig ett hus – huset som ett hem, ett skal, ett skydd. I huset väver jag in mina använda, trasiga kläder. Ett hus blir till flera hus. Jag pendlar mellan skogen och min ateljé och bygger hus under ett års tid. Husen består av en stomme och runtomkring dem fäster jag olika material. De olika materialen har en koppling till något yttre. Fårull, björknäver, kläder och spetsar. Händernas arbete råder. Jag vill visa det jag har lärt mig från min uppväxt i en by med människor som värderar det handgjorda, hemgjorda och naturvänliga.

I något skede gick någonting väldigt snett i hur vi behandlar naturen och jorden vi lever på. Jag tror att det går att välja ett annat levnadssätt än det hetsiga konsumerande storstadslivet som så många verkar tro är det enda sättet för oss att finna lyckan på. Vill vi tro på ett samhälle där vi delar med oss och hjälps åt? Valet är vårt eget.

Jag bygger rum. Husen är i sig enskilda rum, men tillsammans bildar de en by och placeras i ett rum i en annan husbyggnad. Jag leker med dessa olika sidor - inre och yttre rum. I ett alltmer uppkopplat samhälle är behovet av fysiska rum att kliva in i större än någonsin. Det här arbetet är en tanke om att man kan klara sig på det man har, köpa mindre saker och vara mer nöjd med sitt liv. Det är från min sida ett försök till att leva så, bland annat genom att använda trasiga kläder, upphittat naturmaterial och små garnnystan som ingen trodde att det kunde bli någonting av. Några pinnar från skogen kan bli en hel by.

2 Ursprung

Uppväxt i en by på omkring 2000 invånare har jag med skogen nära mig fått en idyllisk barndom i en gårdsgrupp där vi hjälpte varandra. Trähuset vi bodde i stod i en liten grupp på fem hus nära varandra. Omkring dem växte träd och buskar, blomsterrabatter och grönsaksland. En bit bort låg skogen som en mjuk, grön mur. Det var ganska sent inne i mitt examensarbete som jag märkte att arbetet handlar om min uppväxt på landet. Jag byggde till först bara ett hus men jag kunde inte tänka mig att det skulle stå ensamt i slutpresentationen. Hur ser en by ut om där bara finns ett enda hus?

Gårdsgruppen var en familj. Vi barn kunde springa över gårdsplanerna hem till de äldre, dricka saft och äta bullar. Vi pratade om stort och smått och läste tidningen. Sedan cyklade vi till skogen där vi lekte att vi var djur som gömde oss för fienden.

Jag bygger upp en textil miljö, en husgrupp byggd för hand som jag kopplar till mitt barndomshem. Mitt barndomshem ligger i anslutning till skogen, som för mig har en mjuk och nästan textil struktur. I skogen finns ett överflöd av material - i husen alla ägodelar man fyller dem med. Men i skogen finns även en tystnad och ett lugn som jag inte hittar någon annanstans. Kanske för att lugnet och tystnaden hör ihop med trygghet, och det finner jag där.

Små hus får mig att tänka på lekstugor eller kojor, den lekstuga som jag lekte i när jag var liten finns kvar på hemgården. Min morfar byggde den åt mig några år innan han dog. Själv byggde jag kojor i skogen och möblerade om mitt rum flera gånger i veckan. Att bygga något större än mig själv och kunna krypa in i det är en speciell känsla. Mitt examensarbete är en hyllning till skogen och byn jag kommer ifrån, till dem som gått före mig och till dem som ska komma efter mig.

The House 2018
Trä, mattväv, vävning
105 x 108 x 162 cm

2.1 Skogen

Under hösten spenderade jag mycket tid i skogen nära mitt barndomshem. Att sitta långa stunder på stenar, vandra längs upptrampade stigar, och skriva ner mina tankar gjorde att jag fick en ännu personligare relation till naturen än jag tidigare haft. Det var viktigt för att jag skulle kunna bära med mig de tankar jag fick och föra vidare dem till en konstnärlig process. Jag började se en koppling mellan naturen och de textila material jag använder - inte alltid från början men i de organiska mönstren som jag ofta formar. Det är fortfarande viktigt för mig att med jämna mellanrum besöka skogen och hålla en dialog med den för att inte tappa fokus på tematiken.

Jag befinner mig i skogen igen. Jag letar upp fyra träd som står i en fyrkant nära varandra. Det är en planterad, planerad skog. Jag slår mig ner där, bestämmer att det här är min plats för några timmar framåt. Jag har släpat med mig tygremsor, dessa klädtrasor som av dålig kvalitet har fått se en garderob i några månader för att sedan slängas bort. Några plagg har jag sparat för att kunna klippa direkt i skogen. En bit bort hör jag hur maskinerna jobbar, på två ställen avverkas det träd nu. Det känns ännu mer tydligt varför jag kom hit just idag. Vi lever i ett så enormt överflöd av prylar och material. Kommer vi någonsin lära oss att inte köpa nytt, våga stå emot all reklam och köphysterin?

Vi har länge levt i tron om att vi kan köpa vad vi vill, resa vart vi vill och äta vad vi vill. Det har gått så långt att jorden tar skada av vårt sätt att leva. Redan nu upplever vi stora bränder, orkaner och översvämningar. För att situationen inte ska behöva bli värre än vad den redan är, skulle hela jordens befolkning senast år 2050 behöva leva inom gränserna för en planet. Med det levnadssätt vi har idag så skulle det behövas ca fyra jordklot (klimatkalkylatorn.se). Vi kommer behöva jobba med oss själva: tänka större och utanför vårt ego för att världen och människorna efter vår egen tid också ska kunna leva. Det här är svårt för var och en av oss och man kanske inte kan leva helt koldioxidneutralt. Men om var och en kunde ta sitt ansvar och tänka efter vilken bekvämlighet man kunde minska på, så skulle vi redan vara en god bit på väg.

Jag klipper sönder kläderna i tystnad med skogens ljud och skogsmaskinernas surrande i bakgrunden. Jag ställer mig mellan träden och börjar linda runt tygremsorna. Långsamt varv efter varv. Jag varvar varje träd med tråden, omfamnar det i tystnad och vördnad. Jag vill greppa stunden, förstå att jag kan göra det här, här och nu. Jag ska ingenstans, jag är på precis rätt plats i detta nu. Jag bygger ett skydd av klädremarna mellan träden. Skogen som i många år har skyddat mig från det otrygga har inte längre rätten att göra det. När jag byggt upp en halv meter och allt material är slut, sätter jag mig ner en stund för att titta och lyssna på platsen. Jag känner mig helt lugn. Jag har hopp om att skogen kommer finnas kvar.

Jag valde att inte visa upp min akt för någon genom att filma eller fotografera, jag gjorde det i tystnad och ensamhet. Det var en reaktion till vårt uppkopplade samhälle, där vi fotograferar och sätter upp bilder på internet flera gånger om dagen. Jag vet själv att jag byggde upp en mjuk mur i skogen, efteråt såg jag spåren där jag gått. Utan att ha dokumenterats eller publicerats någonstans vet jag att min handling ägde rum den femtonde oktober 2018. Det var en akt mellan skogen och mig.

Lite senare läste jag boken Gå genom väggar av performancekonstnären Marina Abramovic. Hon har genom åren gjort flera akter där hon (som jag tolkar det) betonat närvaro. I The artist is present sitter Abramovic på en stol och tittar den besökare som kommer och sätter sig på stolen mittemot, rakt i ögonen så länge besökaren orkar. Att ge av sig själv på det här sättet kräver både styrka och mod. I filmen under samma namn kan man även se att besökarna som tittar Abramovic i ögonen blir djupt berörda - vi lider stor brist på mänsklig kontakt idag.

Överflöd 2018
Trä, mattväv, videoinstallation
(Huset) 76,5 x 79 x 189 cm

Hur hänger då kontakten till naturen ihop med mänsklig närvaro? Martin Buber säger i boken Jag och du (1923/1997) att när jag betraktar ett träd kan det ske, genom vilja och nåd, att jag i det jag betraktar trädet blir innesluten i relationen till trädet. Jag kan välja att betrakta trädet som ett "Det", genom att bara se på det som en bild, en pelare eller en rörelse. Men om jag aktivt söker mig till naturen och spenderar tid där så skapar jag en relation till den. Då är trädet och resten av naturen inte längre något "Det", utan blir levande för mig.

2.2 Överflöd

I november hade jag och mina medstudenter en utställning i Campus Allegro i Jakobstad. Utställningen vid namn "Mellanrum" fungerade som ett mellansteg på vägen till examensarbetet. Jag ställde ut de två husen som jag dittills hade blivit färdig med, och min ursprungstanke med hur vi vårdar skogen följde med. Ordet "överflöd" blev också starkt för mig vid tidpunkten då det var dags att bygga utställningen. Så här lød min text om verken som helhet:

Skogen jag lekt i som barn huggs ner. Produktionen och konsumtionen vinner, enskilda individers känslor tas sällan i beaktande. Jag är frustrerad men samtidigt medveten om att jag är en del av detta system. Jag äger mer kläder än jag hinner använda. På en annan plats bor någon som aldrig har gått med nya skor. Jag klipper sönder kläderna som tillverkas för att inte hålla. Jag väver av vårt överflöd medan vi fyller våra hem med mer saker som vi inte behöver.

Installationen bestod av två hus vända snett mot varandra, båda vävda i sönderklippta kläder. Det ena huset färgglatt, nästan helt täckt med tyg förutom en dörröppning och ett fönster. Det andra virat med svarta tygremsor och mer glest utformat. I det svarta huset placerade jag en liten tv, med en video där jag klipper i tyg. Ljudet av saxen har en målmedvetenhet, en upprepande rörelse med en arbetsvilja som inte är påtvingad.

3 Material

Materialet och processen är det mest centrala. Det är från materialet jag utgår i allt jag skapar. Ofta möter materialet mig - i skogen, på loppis eller genom en annan människa. Ibland har jag så mycket material att jag inte behöver söka efter mer. Jag fyller mitt arbetsrum med tyger, föremål och naturmaterial. I början av den här texten skriver jag att jag strävar efter ett liv med mindre ägodelar. Det är också sant, men det gäller främst i mitt privata hem och liv. I min ateljé däremot, behöver jag materialen för mitt skapande.

3.1 Ett sökande efter form och struktur med inspiration från naturen

Jag söker efter strukturer i materialen. Hur kan jag vrida och forma materialet så att det blir något annat än det vi vanligtvis tror att det är? En upprepning, en form, ett nytt mönster. Storleken har betydelse, många liknande delar i lager på lager kan få en effekt.

Min inspiration kommer oftast från naturen därför att allting där upprepar sig. När jag är i skogen blir jag lugn, forskningarna visar att vi är mindre stressade om vi vistas mycket utomhus. Men egentligen är naturen i sig inte alls lugn. Börjar man se sig omkring i skogen är det en massiv blandning av former, material, färger och varelser. De mörka granarna tätt bredvid varandra, de myllrande myrstackarna fyllda med barr. Stenar i högar, fallna träd med kvistar åt alla håll utöver nedtyngda blåbärsris och ljung. "Mönstren" som finns där har skapats av naturen själv och ibland också av människor. Ofta omedvetet återskapar jag dessa mönster och former när jag bearbetar de textila materialen. Genom att virka långa gröna band som vrider sig, eller genom att blöta upp tidningspapper och vrida det till remsor som därefter kan stickas till vågmönster. Gartrassel i en hög på golvet är förstas en myrstack. Ett virrvarr av mänskligt ingripande i naturen. Det är så vi lever idag, och kanske även så som vi ska leva? Vi behöver naturen och naturen tar emot oss.

Detalj, Energiverket 2019
Strumpor, garn, broderat nattlinne, stickad mattväv

3.2 Träd

Jag har hämtat virke till mina hus från skogen där det legat sly på marken. Sly är unga träd under 10 cm i diameter som blivit lämnade kvar efter avskogning (skogssverige.se). Under hösten 2018 sågade min pappa ner fyra stora björkar på hemgården och från dem tog jag vara på de grenar som var passande till mina husbyggen. Att arbeta på det här sättet – att vistas utomhus och använda min egen kropp för att såga av bitar i rätt längd och bära hem delarna av träden är nästan som en ritual. Agerandet kopplar mig som konsumerande människa till skogen. Jag trivs med att ta i det lite blöta träet, bli smutsig om mina händer. Förstås skulle jag vilja att träden får stå där de stått i hundra år, för att få leva vidare. Men när skadan redan är skedd – träden ligger redan nedhuggna där på marken, så kan jag ta vara på materialet.

Naturen kräver ingenting av oss. Vi får vara där utan att behöva prestera, visa upp eller köpa något. I ett samhälle som kräver något av oss hela tiden, känns det faktum att det fortfarande finns platser där vi inte behöver göra någonting för att förtjäna att vara där, nästintill heligt. Men också därför, på grund av att naturen är så vänlig mot oss, behöver vi visa medkänsla tillbaka. Naturen förändras redan och påverkas av det sätt som vi lever på. Att skapa en levande relation med naturen kommer dock enbart om man vistas där - de industrier som förstör det mesta av skog och mark ser det hela ur ett ekonomiskt perspektiv. Tillbringar vi mycket tid i skogen blir vi ett med den, återigen Bubers uttryck; en "Jag-Du" relation utvecklas. Utan den, utan personlig kontakt med naturen, tillkommer inga känslor för den. I en relation står känslorna överst.

3.3 Papper

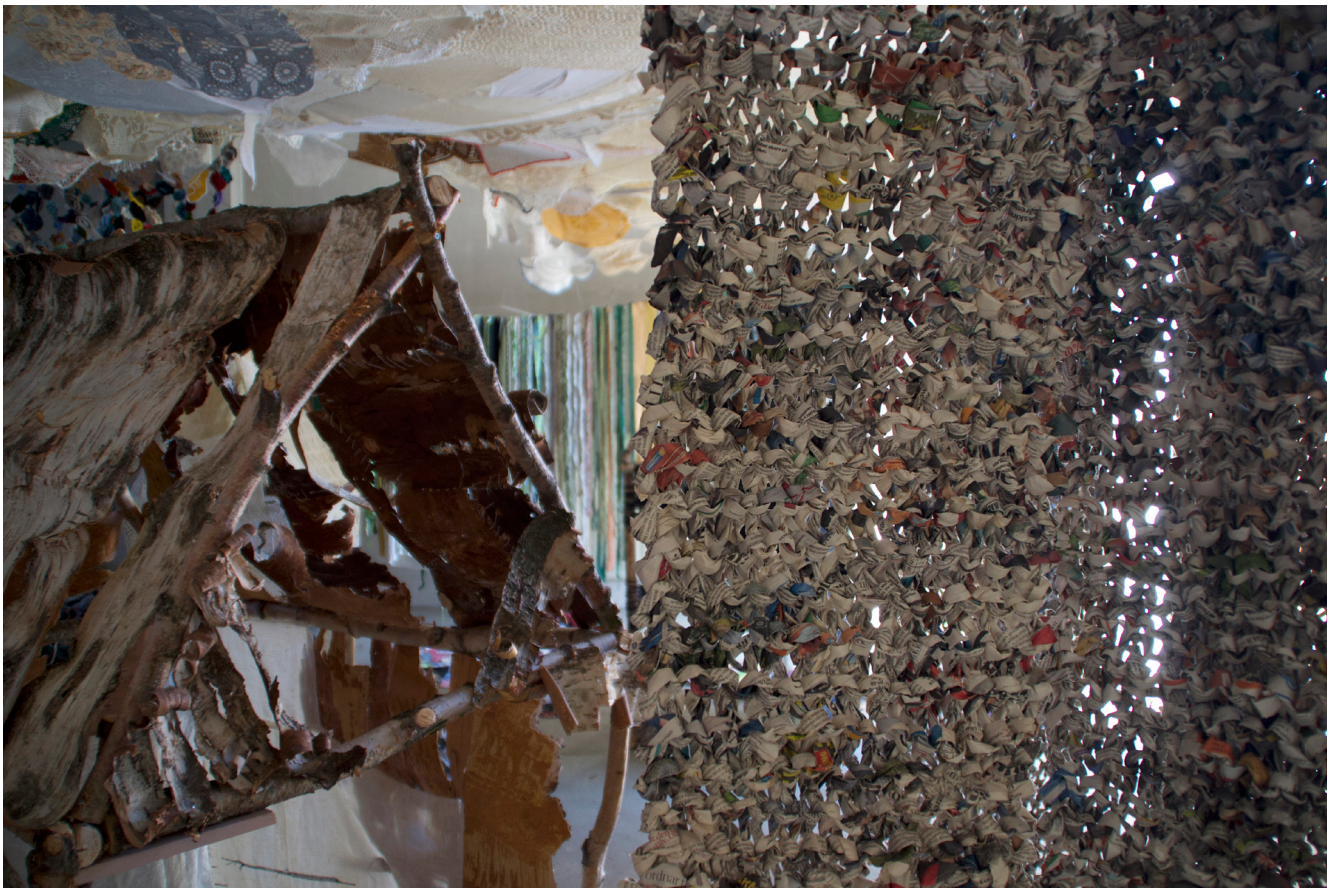
Jag vill ge pappret en egen underrubrik i det här stycket. För två år sedan började jag experimentera med tidningspapper och hittade mitt eget sätt att bearbeta materialet. Till rumsinstallationen gör jag långa stickade våder som hänger från taket. Papper tillverkas av träd, och just därför vill jag ha med pappersverken i installationen jag gör. Jag river remsor som jag blötlägger i vatten. Jag tvinnar remsorna och låter dem torka. Efter drygt en halvtimme kan jag limma ihop dem och sedan går det bra att använda vid stickning.

Tidningspappret är ett oskyldigt material helt ovetandes om dess mångsidiga användning. Pappret kan användas till så mycket mer än bara till att bläddras i en gång vid morgonkaffet för att sedan slängas i en hög till pappersinsamlingen.

3.4 Textil

Av gamla kläder, tyger och garn som ingen längre vill ha formar jag det jag vill se. En del har jag köpt på loppis men en stor del har jag fått från olika personer. Bara det; att ta emot material från andra, bevara det som annars skulle slängts bort - blir en mission. Ett projekt där jag gör något nytt av de gamla tygbitarna som bär på minnen och berättelser. Jag vill visa att vi inte behöver köpa nya saker. Det är ett faktum, att av allt det som nu finns i världen skulle vi klara oss tio år utan att något nytt skulle produceras. Vi lever i en så stor överproduktion där vi är konsumenter som överkonsumerar.

Jag klipper bestämt sönder kläderna, många känslor kan bakas in i gamla kläder som någon annan haft nära sin hud. Jag tänker på om det gör ont för kläderna, eller gör det mer ont för människor som tillverkat dem? Det är både med vördnad och sorg jag behandlar kläderna. Jag drivs av vetskapen om att jag kan forma klädtrasorna till något nytt. I stället för att göra skulpturer av dyrt material som är till skada för miljön, kan jag med återvänt material tillåta mig att testa och misslyckas om och om igen.

Detalj, Energiverket 2019
Näverhuset, 179 x 88 x 105 cm
 Stickat tidningspapper

4 Husen och deras olika personligheter

De sex olika husen är alla klädda med olika material som bildar väggar och tak åt huskropparna. Jag har vävt, spunnit garn, virkat och sytt för hand. Ofta gör jag ett stycke till en vägg i taget och spikar fast det i husets stomme. Ibland sker utformningen efter känsla och resultatet blir något helt annat än det jag tänkte från början. Det är precis så det ska vara.

Det vävda huset är täckt med klädremсор. Först klippte jag remsor av gamla kläder - både mina egna och andras. Sedan gjorde jag en väv direkt på husets stomme. Jag virade remsorna först lodrätt, därefter vågrätt - varannan tråd under och varannan över. Likaså är mitt *Sorgehus* vävt men bara av svarta kläder. I arbetet med det valde jag att inte täcka hela huset, utan lämnade det naket och öppet. *Vita huset* är gjort av vita mormorsrutor som jag till stor del virkat själv men också tagit hjälp av andra. Rutorna består av tunna vita trådar. Jag vill att man ska kunna se in i huset, känna vinden som blåser igenom det om man skulle befinna sig inuti. *Lapptäcket* är namnet på det minsta huset. Till det huset har jag med synliga stygn sytt ihop små tygbitar. Många av tygerna kommer från kläder jag själv haft på mig. *Näverhuset* är täckt med björknäver plockade från marken. Dem har jag för hand sytt ihop i ett försök att bilda ett täcke att linda runt huset. Att sy i näver är inte det enklaste, jag använder en stadig nål och ibland hammare för att få nålen igenom nävern. Men att kombinera tråd och trä blir, liksom när jag lappar och lagar mina kläder, ett uttryck för omsorg om det bortglömda. Jag vill sätta ihop de näverbitar som lossnat från träden och återförenera dem med hjälp av nål och tråd. Med huset *Får och ull* ville jag ta tillvara på den ull jag fått av en vän som har får. Jag har tvättat, kardat och spunnit ullen förhand, och sedan virkat delar till huset. En mycket långsam process, där jag många gånger tröttnat på arbetet. Ändå har jag inte kunnat släppa det, jag har vetat att det här huset ska täckas med ullen. Det talar för sig själv, ullen skyddar fåret liksom kläderna skyddar människan och nävern skyddar björken.

5 Hantverket

Långsamma rörelser och aktiva handlingar. En kunskap som gått i arv. En plats där jag får vara, kring hantverket kan vi mötas.

Mattorna som mormor vävt, av trasor från de utslitna lakanen och kläderna. Strumporna som stoppades en tredje gång. Skåplukt. Allt ska tas tillvara. Mammans virkade sängöverkast av mormorsrutor till dubbelsängen i svart, vitt, grått och rosa - täcket som fortfarande används idag. Pappas omsorgsfullt radade vedlidor. Doften av trä, kyla och ren luft.

Mitt hantverk kommer helt och hållet från mina förfäder. Jag är uppväxt med sticksömmar i tv-soffan och praktiska hemsydda kläder. Knaggliga köksstolar och uthus där varje verktyg har sin speciella plats. Babysockor som skickas till Ryssland och runda rågbröd. På torsdagar bakas det och till jul fick alla grannar en bullkrans. Att tillverka bruksföremål på egen hand var en självklarhet – var man tvungen att åka in till stan för att köpa något nytt så tänktes det igenom flera gånger. Jag har växt upp med människor runt omkring mig som värderar hantverket framför att konsumera slit-och-slängprodukter. Människor som låter det få ta sin tid att baka det dagliga brödet, rulla köttbullar och odla morötter. För att de vet att det är det som i slutändan har mer värde än någonting annat.

5.1 Processen

Arbetsprocessen i mitt konstnärskap är tidskrävande och jag vill ta fasta vid det långsamma arbetet. När jag visade videon där jag klipper sönder kläderna, kunde man kanske få en bättre förståelse för arbetsprocessen. Det tar lång tid att göra skulpturerna. Men jag sätter hellre många timmar på att spinna garn av ull som jag först tvättat och sedan kardat, än att utföra ett avlönat arbete där jag inte finner någon mening. Processen: jag klipper kläderna, väver eller virkar ihop dem. Eller så går jag på loppisar för att hitta spetsdukar av rätt form för att sedan sy ihop dem för hand. Det är handens arbete - handarbetet, som är det centrala. I ett samhälle som styrs av teknologi blir det allt viktigare att lära ut hantverket till barn och unga. För mig är hantverket också avkoppling och träning i närvaro och tålmod.

Författaren och journalisten Josefin Olevik säger att hon stickar för att låta omsorg vinna över effektivitet. ”Omkring stickorna stillnar det, det är ett motstånd mot samtidens intensitet. Mot det springande nuet som hela tiden snubblar framåt, framåt, framåt.” (Krönika i Tidningen Hemslöjd nr 4, 2018)

Att göra stora arbeten med långsamma arbetsmetoder är en aktiv kamp mot att samhället rusar iväg. Jag upplever precis som Olevik skriver, att omkring såväl stickorna som nålen, hammaren eller

kniven – stillnar det. Tiden spelar ingen roll, det är mina händer i möte med materialet som betyder något. Tankarna får snurra och jag bearbetar allt från världsnyheter till skvaller från lunchbordet. Men det bästa och mest magiska som kan hända med handarbetet, är att jag glömmer tid och rum. Jag undrar om det var det mormor njöt mest av när hon stickade - att hon en liten stund kunde glida in i en annan värld där inte barn, djur och gårdsarbete slet på henne.

5.2 Tradition

Jag ser textilhantverket som en feministisk handling, ett bevarande av det som våra morföräldrar har lärt oss. Det som kvinnorna gjorde som praktisk kvällssysselsättning håller på att växa till aktivism idag. Det är viktigt att bevara den här traditionen, om det så är genom att lära sig väva likadana linnedukar som mormors eller att ta med gamla, virkade objekt i ett installationsverk. Myten om att dagens ungdomar inte skulle ha något intresse av hantverk är helt fel - jag möter dagligen barn och ungdomar och ser att ett intresse av att få göra saker med händerna finns hos dem. När mobilen prioriteras i första hand blir handarbetet spännande och nästan lite exotiskt. Handarbetet kan bli ett alternativ till spelen och skärmarna.

Jag tror att vi måste lära varandra genom att göra. Genom att jag inte köper nya kläder och i stället lappar de kläder jag har, blir mitt levnadssätt som en daglig aktivitet, en protest mot ett konsumerande samhälle. Runt mig skriker reklamen att jag behöver nya skor, nya väskor och nya apparater. Om vi blir fler som låter bli att konsumera onödiga prylar minskar efterfrågan. Jag tror på handling framom föreläsning. Genom att göra, kan jag enkelt visa andra så att de förstår och kan ta till sig budskapet. Då kan andra bli inspirerade och börja göra något själva också. Så har också jag lärt mig av mina förfäder. Min mamma lärde mig sticka. Jag stickar konstverk. Jag för vidare en tradition som jag har svårt att tro att någonsin kommer att dö ut, eftersom vi ser runt oss hur behovet av hantverk bara växer i en allt mer digitaliserad värld.

5.3 Hantverket i samtidskonsten

Hantverket som utgångspunkt för konsten kom till ganska naturligt för mig. Ändå känner jag mig relativt ny inom samtidskonsten och vill ta del av konstnärer som har liknande uttryck. Att se vad andra konstnärer gör är viktigt vare sig man är ny eller arbetat många år inom branschen.

Den finska konstnären Anu Tuominen har ett språk som jag förstår. Med enkla föremål bygger hon upp världar. Innan jag började studera bildkonst såg jag Tuominens utställning i Tobaksmagasinet i Jakobstad. Det var första gången som jag förstod att det jag själv gjorde kunde kallas konst. En annan som jag bekantat mig närmare med är Tracey Emin. Hon gör installationer med bland annat textil, fotografier och text. I installationsverket *Everyone I have ever slept with 1963-1995* applicerades på ett tält namnen på alla personer som Emin delat säng med (inte alltid sexuellt). Bokstäverna i namnen bildar ett lapptäcke med olikfärgade tygbitar. Även textdelar finns med i verket. Hon har vågat hålla det enkla i tältet genom att inte lyfta in ytterligare föremål. Namnen, texterna och tältet får tala för sig själva. Emin har även gjort flera verk som behandlar hem, så som jag tolkar det. Verken är estetiska men har samtidigt en genomlöpande tematik.

Anu Tuominen
Bild: www.taidehalli.fi

6 Närvaro

”Människor äro ivrigt sysselsatta med planer på att förbättra sitt liv. Men detta siktande på framtiden innebär en stor livsförlust. Det flyttar fram varje dag, det rycker bort det närvarande medan det ger löften för ett ovisst kommande. Det största hindret för ett verkligt liv är den förväntan som beror av morgondagen, men förlorar den dag som är. Du ordnar och ombesörjer vad som ligger i ett ovisst ödes hand, men vad du har i din egen hand det låter du fara. Deras liv är ytterst kort, som jämt äro i sysselsättning.”

Seneca, romersk filosof ca 50 år e.Kr

Som samtidskonstnär har jag en stor uppgift i att vara närvarande. Många yrkesgrupper satsar på att utöka, förbättra och effektivisera. Arbetet ska ske snabbt och man ska se vinst i precis allting. Man är ständigt ett steg före sin tid, räknar pengar och mäter år. Men jag som konstnär har tid för reflektion. Jag kan sedan visualisera och berätta för andra om det jag sett. Jag kan fysiskt träffa människor och prata med dem, skapa mötesplatser där man kan stanna upp och mötas som man är. Och om det här är något som jag kunde påverka i en annan människas liv, så vill jag göra det så helhjärtat jag bara kan. Att fortsätta vara närvarande här och nu, långsamt sy med nål och tråd, bearbeta trämaterial och bygga fysiska skulpturer som man kan gå in i. Samtidigt som jag har tid för den människa som står framför mig.

Detalj, Energiverket 2019
Himlen, Virkade dukar hittade på loppis

När jag arbetar med textil och trä så är nästan alla mina sinnen i användning. Det taktila i samtal med det visuella är kanske den viktigaste aspekten i mina arbeten. När flera sinnen får samarbeta kan upplevelsen förstärkas. Eftersom vi idag rör opersonliga skärmar med tummen eller pekfingeret så aktiveras inte alla våra sinnen. Vidrör man ett speciellt tygstycke kan man plötsligt minnas farmors sammetsoffa, och man kan till och med känna doften av den. Borde vi idag anstränga oss mera för att åter erövra våra minnen och känslor? Jag menar inte att vi ska bli för sentimentala, men kanske ha en vilja att stanna upp ibland. När vi skyndar från frukostbordet till jobbet, från jobbet till ett snabb lunchmöte, vidare till nästa möte och efter det kvällens aktiviteter, så är det svårt att komma ihåg att ta pauser. Borde vi inte sätta oss ner, tänka efter och reflektera över vad vi egentligen vill sätta vår tid på?

6.1 Inre och yttre rum

Vi vistas i rum dygnet runt. Vi går in och ut ur rum, såväl fysiska som påhittade. I mitt arbete vill jag lyfta upp rummet som vi är i just nu, med vår kropp och hela vår existens. Jag har valt att behandla naturen och skogen, huset med dess rum, samt det inre rum var och en av oss bär på. Vi befinner oss alltid någonstans, ofta på väg till något eller med tankarna i det förflutna. När är vi egentligen riktigt närvarande i nuet? Faktum är att det kräver stor koncentration av oss för att klara av att stanna kvar. Mindfulness, meditation eller yoga har blivit allt mer populära - kanske är det vad som behövs för att vi ska klara av att hålla fokus på detta nu. Men varför kan vi inte från första början hållas på rätt spår, vad har hänt med oss? Många av oss har en ständig längtan bort, en oro som maler. Jag kan tänka mig en röst som viskar i våra öron: "Du kan inte vara här, du måste bort, iväg, ut på äventyr! Hitta dig själv, sök lyckan, vad som helst men stanna inte här."

Är det i och med det ständiga bildflödet i sociala medier, informationen och vetenskapen om vad andra håller på med, som skapar utanförskap och känslan av att inte vara tillräcklig? Har vi skapats till nervösa varelser som inte vågar lyssna till vårt inre? Jag vill låna Tomas Andersson Wijs ord: Den dörr du måste öppna kan bara öppnas inifrån (2008). Enbart genom att söka tillheten och avstå från yttre störningsmoment kan vi hitta en väg till vårt inre.

7 Rum och installation

Installation som konstform är både lek och allvar där jag kan utnyttja hela rummet. Jag får äntligen använda alla de material som ligger i min ateljé och väntar på att få ett sammanhang. Att bygga upp en stor installation blir ett angrepp mot rummet, där jag utan att högt uttala ord får säga och ge plats åt hantverket och skulpturerna jag gör. Vi möts ständigt av ljud och röster, pratande ledare som vill säga åt oss hur världen ska fungera. Vi ser bilder flimra förbi, men när finns tid för tystnaden? Både den tystnad där vi inte kan höra ljud, men även den tystnad som uppstår när vi befinner oss på en plats utan så att säga störande moment. Lägg bort din telefon, tänk inte på de människor som eventuellt finns runt dig. Finns här, i detta rum. Ge dig själv några minuter.

Jag bygger upp en installation på Energiverket i Jakobstad våren 2019. I rummet bygger jag upp en miljö som omsluter en när man kommer in. Där husbyn står i centrum, men runt den omfamnar textila väggar, tak och objekt. Liksom skogen omsluter mig när jag går in i den, vill jag återskapa samma känsla i det här rummet. Myrstacken, de ensamma strumporna, trädstammarna och en grön mjuk vägg. Ett större antal stenar från naturen som jag lindat och knutit trådar runt. Materialen möter varandra, det hårda mot det mjuka. Varmt mot kallt. Allt har en koppling till varandra och till de teman jag skrivit om i den här texten.

7.1 Byn

Mina hus är sköra och instabila, de står lite snett och några av dem kan falla ihop om de utsätts för en hård stöt. De är glesa och det blåser igenom dem, från utsidan kan man se in, och det går inte att gömma sig helt och hållet inne i dem. Men husen är byggda av äkta virke som jag hämtat själv från skogen och sågat för hand till lämpliga längder. De är inlindade med material som burits av individer i vårt samhälle. Stygn för stygn har jag sytt fast delarna för att de ska hålla ihop. Kläderna som vi burit ligger nu i delar tätt mot varandra, ena representerar dig och en annan mig. Materialet bär på våra berättelser. Jag ser materialet som människor, de är individer som kan mötas i mina skulpturer. Ute i samhället blir vi allt mera tillbakadragna och skygga inför varandra. Vi orkar inte alltid sträcka ut en hjälpande hand. Men i materialet som jag samlat på mig från olika människor och som jag nu syr ihop, kan vi kanske mötas. På mitten av vägen, precis som vi är.

Tillsammans bildar husen en by. Kanske är det ett återskapande av den by jag själv kommer ifrån. Skogen finns med, landskapen, hantverket, träet och husen. Med tyngdpunkten på materialen och hantverket, min egna process och mina reflektioner från samhället har jag byggt upp den här byn. Om min installation skulle gestalta en riktig by, så är det kanske så att vi måste bygga byn tillsammans. Gemenskapen vi har formar byn till ett samhälle där vi kan förverkliga våra drömmar. Lära ut kunskaper, dela med oss av det vi har och leva i en gemenskap som inte kan fås av liknande slag i en storstad.

Jag är en av dem som tror på att man kan göra saker för hand. Tillsammans kan vi åstadkomma mycket. Några pinnar kan bli en hel by.

Installation "HÄR" Energiverket, Jakobstad, 2019

8 Källförteckning

Litteratur

Abramovic, M, Kaplan, J. (2010) Gå genom väggar Brombergs förlag

Buber, M (1923/1997) Jag och du Dualis

Seneca (1998) Om livets korthet (ca 55 eKr). Stockholm: Fabel Pocket

Tidskrifter

Olevik, J. Tidningen Hemslöjd nr 4 2018 (s. 21)

Källor från internet

- Avskogning:

<https://www.wwf.se/wwfs-arbete/skog/problem/klimatforandring/1130644-skogar-och-klimatforandringar>

- Klimatkalkylatorn: <https://www.klimatkalkylatorn.se>

- Koldioxid: <http://www.klimatordlista.se/co2-koldioxid/>

- Sly:

<https://www.skogssverige.se/upp-till-vilken-diameter-raknas-det-som-sly-innan-det-benams-ex-smatrad>

Websidor

Anu Tuominen: <http://www.anutuominen.fi>

Tracey Emin: https://www.saatchigallery.com/aipe/tracey_emin.htm

Källor som inte är text

Andersson Wij, T. So Long (2008) Sonet/Universal Music

